

Strona znajduje się w archiwum.

Szwedzka przestępczość gospodarcza a podziały ideologiczne.

Sven-Åke Lindgren, socjolog z Uniwersytetu w Göteborgu, analizując konflikt wokół problemu przestępczości gospodarczej w Szwecji, dochodzi do wniosku, że proces definiowania tego zjawiska, diagnoza jego przyczyn oraz postulowane środki zaradcze jest uwikłany w głębszy konflikt ideologiczny charakteryzujący szwedzki system polityczny.

Autor analizuje Szwecję lat 1975 – 1997 opierając się na aktach prawnych dotyczących przestępczości gospodarczej, wnioskach i oświadczeniach wydanych przez szwedzką partię socjaldemokratyczną, artykułach prasowych oraz programach telewizyjnych.

Według Lindgrena do lat siedemdziesiątych XX wieku w Szwecji nie było debaty na temat przestępczości gospodarczej. Dopiero w roku 1973 minister sprawiedliwości z ramienia Szwedzkiej Partii Socjaldemokratycznej, na spotkaniu europejskich ministrów sprawiedliwości w Sztokholmie, wezwał do podjęcia międzynarodowych działań przeciwko przestępstwom zagrażającym środowisku naturalnemu (environmental crime) oraz przestępstwom korporacyjnym. Był to czas kiedy w szwedzkiej telewizji można było oglądać bardzo krytyczne programy opowiadające o eksporcie legalnych i

nielegalnych funduszy do rajów podatkowych, zorganizowanej przestępczości Sztokholmu oraz kontrowersyjnych inwestycjach budowlanych na Costa del Sol. Środki masowego przekazu odegrały więc ważną rolę w instytucjonalizacji problemu przestępczości gospodarczej, który to problem wkrótce został włączony w już istniejące podziały socjopolityczne, stając się kolejną płaszczyzną rywalizacji między najważniejszymi siłami politycznymi. Kwestia przestępczości gospodarczej była interpretowana na dwa różne sposoby, przy czym ramy interpretacyjne powiązane były z dwoma konstelacjami polityczno-ekonomicznymi: lewicą szwedzką reprezentowaną przez związki zawodowe (Szwedzka Konfederacja Związków Zawodowych) oraz Szwedzką Partię Socjaldemokratyczną i Partię Lewicy vs centroprawicę skupiającą liberalne i konserwatywne partie polityczne oraz stowarzyszenia pracodawców. Jak pisze Sven - Ake Lindgren każdy z bloków charakteryzował się odmiennymi ramami interpretacyjnymi, zakorzenionymi w ideologicznej infrastrukturze społeczeństwa szwedzkiego. Siły lewicowe posługiwały się ramą „solidarności/sprawiedliwości społecznej”, podczas gdy blok centroprawicy ramą „deregulacji/cięcia podatków”.

Ta odmienność definiowania świata społecznego znalazła odzwierciedlenie w odmiennych poglądach na takie kwestie, związane ze szwedzką przestępczością gospodarczą, jak jej definicja, przyczyny, ofiary tej przestępczości oraz najbardziej efektywne środki jej zwalczania. Największe różnice odnoszą się do przyczyn, ofiar i środków zaradczych. Przedstawiciele konstelacji lewicowej przyczyny przestępstw gospodarczych upatrują w braku solidarności społecznej, partykularyzmie interesów oraz nadużywaniu wolności gospodarczych. Według nich ofiarą tych przestępstw jest społeczeństwo rozumiane w kategoriach wspólnoty dobrobytu, której ideały równości i sprawiedliwości, fundamenty państwa opiekuńczego, są podkopywane przez przestępczość gospodarczą. Ten typ przestępczości jest więc zagrożeniem dla fundamentalnych cech szwedzkiego państwa i zaprzeczeniem jego uniwersalnych oraz egalitarnych wartości. Ofiara ma tu charakter raczej abstrakcyjnej jednostki, niż konkretnej osoby. Sposobem na walkę z tym typem przestępczości jest zwiększenie monitoringu i kontroli, łącznie z przeznaczeniem większej ilości zasobów na ten cel. Z kolei blok centroprawicy interpretuje przestępstwa gospodarcze jako efekt nadmiernego opodatkowania oraz skomplikowanych regulacji biurokratycznych. Ofiarą jest system rynkowy, z zasadą uczciwej konkurencji, oraz sektor przedsiębiorstw. Dlatego też lekarstwem na problem przestępczości gospodarczej jest deregulacja, uproszczenie procedur i obniżenie podatków (czyli „odchudzenie państwa”). Nadmierna kontrola ze strony państwa, proponowana przez konkurentów, postrzegana jest jako zagrożenie dla wolności gospodarczej. Warto dodać, że w latach dziewięćdziesiątych, jak podkreśla przywoływany badacz, szwedzka lewica częściowo przejęła sposób interpretacji problemu przestępczości gospodarczej, posługując się logiką „deregulacji i obcinania podatków”.

Jak pokazuje przykład Szwecji, dyskurs o przestępczość gospodarczej jest uzależniony

od głębszych podziałów politycznych i ideologicznych, a definicja tej patologii oraz sposób jej zapobiegania jest wypadkową już istniejących wzorów rywalizacji politycznej. W tym przypadku charakterystyczne dla szwedzkiej debaty publicznej kwestie podatków, rozbudowanego państwa opiekuńczego i ewentualnej deregulacji, „skolonizowały” kwestię przestępstw gospodarczych podporządkowując ją debacie nad efektywnością państwa opiekuńczego. Ideologia, polityka i walka z przestępczością gospodarczą są ze sobą wzajemnie powiązane.

Opracowano na podstawie: Sven - Ake Lindgren, Economic crime in Sweden: An essentially contested issue, „Criminology and Criminal Justice”, 2002, 2, Sage.

O Autorze:

Bartosz Czepil (ur. 1981) - ukończył magisterskie studia socjologiczne i politologiczne na Uniwersytecie Opolskim. Interesuje się problematyką korupcji oraz kultury politycznej.